

mentului de tôte dilele la bietulu nostru poporu tieranu si parte si la celu cetatianu. Morburi tiföse din caus'a acést'a, ba si morti de fôme, sunt cam dese ori, si pe di ce merge, se totu mai inmultiescu, audimu mai d'in tôte partile Bucovinei; intre Sirethiu inse si Nistru si in muntii apuseni ai tieriei e lips'a acést'a a paniei de dilele si mai mare si mai simtivera. Incidentulu acest'a — căci la noi in Bucovina asiă putemu se-lu numimu — incidentulu digu, acest'a de totu tristu si mai nepomenitu la noi in acestu gradu, are — ce se n'ntielege de sine — si unu influosu fôrte daunaciosu in tôte referintiele par excellence sociale, cuprindindu in sine si moralulu, cum in genere, asiă si in speciele lui.

Starea materiala inse a poporului nostru se dara pana fôrte multu, căci indetoririle pentru sistinerea vietii, ajunsera degiă la o culme, de pe care mai că nu mai vedi alta, de catu — miseria si érași miseria: de-óra-ce multe familie remasera d'in caus'a lipsei acestei: straordinarie, cum am dice, „fora de casa, for de mésa.“

Cumca si in privint'a natiunala are se aduca miseria acést'a urmari nefavoravere, e inca de insemnatu, pentru că bunastarea materiala de pan' acum a poporului nostru trecu mare parte in mani straine, si — cum audimu, totu mai trece si acum, si va trece inca, pana la secerisulu viitoriu.

Ce e dreptu, diet'a nôstra si comitetulu nostru alu tieriei, ba — lasandu adeverului dreptulu seu — si consistoriulu gr. orientalu alu Bucovina facura multu — pôte si totu — ce putara spre alinarea lipsei domnitore in tieria. Inse, căci cu acele mesure si medilöce, care se usitara d'in partile aceste-a, nu se potu reulu mai multu delatură, e dupa parerea nôstra, unica causa, că nu se pregati ajutorarea acést'a mai de tempuriu, de cu asta tómana adeca, pre candu si importulu graneloru d'in Romania' érá libera, si grănele mai etinc. Pe atunce se se fie cumperatu cerealie cu cele 750,000 fl. v. a. cari se imprumutara pentru tieria de'n fondulu relegiunariu gr. orientalu. S'ar fi fostu cumperatu o intreita cantitate de grăne, de cum fu acést'a, ce se potu cumperă acum in Martiu, Aprile si Maiu, fiindu că acum grănele ajunsera la nisce pretiuri, pentru noi. bucovinenii chiar fabulöse (d. e. 14—16 fl. v. a. corefiulu de papusioiu).

Credu că s'ar fi facutu acum esperintia la noi, si inca de toti, că fôrte e necesariu se se realizedi catu mai curendu cuventulu M. S. Imperatorulu de'n anulu 1851 diecemvre 31. otaritoriu, că*) fie-care beserica“ „se-si stapanésca si aministredie sengura fondurile, institutole si averile sale.“ Acést'a nobila si generosa vóia a M. Sale de ar fi ajunsu a capeta corpu pana acum, si n'ar mai existe depedintia averei besericesci de atate predece contranaturale, fondulu relegiunariu alu Bucovinei ar fi fostu de unu deplinu si destulu de tempuriu ajutoriu nenorocitului poporu, alu carui-a buni si strabuni parinti, ba si generatiunea de fatia, acestu fondu relegiunariu l'au creatu si multitu, ca „beserica“ gr. or. — societatea adeca a acestei beserice, se se folosésca de'n elu in causele lui cele vitale.**)

Schwarzwasser (in Silesia) in 5. Iuniu 1866.

Onorate Domnule Redactoru! Eri mi veni a mana unu estrasu — scrisu in limb'a magiarésca — d'in protocolulu mortiloru de la unu preotu de religione gr. or. d'in cerculu de integritate alu armatei Oradea-mare.

Editorulu estrasului séu seie bine limb'a magiarésca séu estrasulu e scrisu pentru plata de altu individuu.

Desi estrasulu e scrisu in limb'a magiarésca, totusi se retrimite respectivulu Lelkész. — asiă s'au subserisu D. Sa — spre implinirea

rubricoloru prearise de inaltulu ministeriu. Daca e scrisu estrasulu de altu individuu? atunci D. Lelkész si a dóce óra va fi indetoratu a platí scrietoriulu; óra de e scrisu de insusi Lelkészulu respectivu; atunci cum au potutu scrie magiarésce, de ce se nu fie potutu scrie si romanesce.

De ar fi fostu scrisu estrasulu in limb'a romanesca si rubricole ordinate de inaltulu ministeriu umplute, nu se retrimetea spre umplerea acelor asi.

D. Lelkész pôte că au soecotitu că de va fi scrisu estrasulu magiarésce, va fi primitu, inse s'au insielatu căci atari documinte de la oficiele bisericesci, se primescu in aceea limba, de care se folosesc biseric'a in oficiulu seu, numai se fie rubricole ordinate de inaltulu ministeriu umplute si corectu scrise.

Acést'a observatiunea se face ca se scie onoratulu publicu cetitoriu. si acci-a caror'a li se cuvine a sci.

D. B.

Sé ingrigimu de averile nôstre.

Avemu de multu dorint'a a vorbi despre relatiunile economice a le Romaniei, unde, dorere, pana acum'a nu existe neci chiar una intreprindere mare cu firma romana. Dar sub titulu aretatu mai sus, o face acést'a diuariulu „Romanulu“, noi reproducemu căci si-are interesu si pentru noi, nu numai ni se vor aretá relatiunile Romaniei, ci totodata si a le nôstre, ele sunt identice, căci in „ur'a pentru economia“ noi cu ei suntemu adeverati frati de o mama si de unu sange, precum nu mai convenimua sup'a altui puntu, decatu numai a sup'a celui-a de natiunalitate. Deci recomandamu atentiunei cetitoriloru nostri articulu acest'a:

Am auditu pe multi si de multe ori mirandu-se de inlesnirea cu care strainii facu averi la noi nepotendu intielege cum d'in nimic'a ei seiu intr'unu scurtu timpu, sé castige capitale mari. Ne vine cu greu sé credemu, candu ni se spune că cutare comerciante strainu care, acum cati-va ani abié avea cu ce se-si platésca chiria magazinulu, astadi este proprietariulu unoru case maretie ca nisce palate.

Cu tôte acestea, asemene schimburi prodigiöse in averea strainiloru, cari muncescu in tier'a nôstra, sunt fôrte obicnuite; si nu sunt de locu rari strainii, cari in mic'a loru pravalt' in care abié potu sé se invertésca, seiu sé stringa indestui bani pentru a cumperá mai tardlu mosiele ce proprietariu ironiani nu seiu sé le pastreze.

Noi vedemu in asemene maretie efecte o minune, unu misteru si nu ne punemu de locu ostenele se aflamu cari sunt causele de unde deriva pentru strainu prosperitatea pe candu noi nu facemu de catu sé seadamu pe fia-care di cate o parte d'in averea nôstra; — nu ne silimu sé descoperimu poterea de care despunu strainii pentru ca d'in mai nemicu sé creeze avuti, pe candu noi d'in midiloculu avutiei cademu in lipsa, in strimtorare. Sé le smulgemu dara odata acestu mare secretu, sé ridicamu perdéu'a dupa care se ascunde marele instrumentu de inavutire ce posedu strainii.

Ne asteptamu de secura sé vedemu vre o fee protectöre vre o bagheta magica? Nu, unu singuru cuventu numai: economia. Éta marele misteriu, éta fortia pe care se razema strainulu pentru a se ridicá d'asupra nôstra, éta prodigiös'a potere, care face sé se adauga atatea nule la simpla unitate, sé se castige milioane cu unu singuru leu.

Marle Adam Smith pune economi'a mai pre susu de tôte, considerá pe omulu economu ca unu binefacatoriulu alu societatii, ca creatoriulu unui atelieru publicu, care dá de lucru unui numeru mai multu séu mai pučinu mare de producatori. Economu'a pentru densulu este fontan'a primitiva a avutiei natiunale; si caus'a imediata a cresterii capitalulu natiunale este economu'a éra nu industri'a. Industri'a, fara indoicla, dá materi'a de pusu in reserva, si fara dens'a capitalulu consumatu in intru, indata ce se produce, n'ar mai crecece. 1)

Si in adeveru, sé ne inchipuimu unu momentu pe omu lipsitu de ori ce prevedere, fara nici o prudintia, muncindu astadi numai pentru ca se-si satisfacá trebuintiele momentulu si silitu a incepe a doua di aceeași munca pentru satisfacerea totu acelor trebuintie si fara nici o ingrigire de a dou'a di. Ce ar ajunge omulu in asemene stari. Negresitu că

sôrtea lui ar fi d'in cele mai triste, positiunea lui d'in cele mai nesecure si ar perá lipsitu de provisionile necesarii pentru timpurile de batinetic, de nepotintia.

Urmari lu' negasindu, se au inavendu se culéga neci unu capitalu, care sé le inlesnésca munca, ar traf si ar trece prin vietia si cei ce l'au precedatu si omenimea intru in asemeni conditiuni, n'ar fi mai inaintatu astadi, de cum a fostu la începutulu formarii ei.

Astadi am fi totu atatu de despoiatu ca inteiuulu omu, despre care ne vorbesce Scriptur'a; am rataci prin ghimpii paduriloru pentru ca sé cautamu hran'a de tôte dilele si sé ne adapostimu de asprimile timpuriloru.

„Omulu, dupa cum observa d. Edmond About, se nasce fara nici unu banu. Elu desbarca golu in asta insula invirtitóre, unde frigulu, caldur'a fômea si bôl'a sunt necontentitu in lupta cu sirmanulu seu corpu. Elu n'ar puté traf nici doue-spre-dicee óre daca societatea omenésca, compusa de unu miliardu de individi de speti'a sa, nu ar puté se-i faci creditu. Asta mare asociatiune insa, are bani; adeca unu capitalu realizatu sub mii de forme deosebite. Ea se sente legata printr'o strinsa solidaritate de acestu nou nascutu rosu si uritu, care tipa catu ii ia capulu; ea ii imprumuta lucrurile de care are trebuintia, cu sperantia camai tardiu elu va sci sé recunósca unu asemenea serviciu.“ 2)

Omulu dara, are datorii catra societate si nu le pôte imdeplini de catu numai cu conditiunea de a urná marca lege a prevederii care consta in „a munci si a face economii.“

In tierie unde civilizatiunea este ajunsa la unu gradu inaintatu, unde educatiunea omului este ingrigita si cultura intelectualu dezvoltata, se gasescu multi cari dau societatii milioane pentru cati-va lei ce ei au costat'o. — Celu ce a inventatu masina de tipsutu, celu ce a gasitu aplicatiunea vapórei, celu ce a descoperitu poterea electricitatii a adusu societatii folöse si inavutiri, de unu pretiu care nu se pôte formulá prin cifre.

In tierie insa inapoiate séu in acelea in care n'a patrunsu de catu o aparinte de civilizatiune, sunt fôrte rari acei cari se gandescu a-si acitá datorii ce au catra societate, si cei mai multi moru insolubili. In asemeni conditiuni averile se imputiena, capitalulu socialu descrece si societatea sufera de lipsa.

Aceste triste fenomene se producu in tier'a nôstra pentru că educatiunea nu ne este ingrigita si principiile de munca, de economia, de prevedere ne sunt necunoscute.

Singura munca pentru care suntemu formati in creșterea nôstra si la care ne pregatimu pe bancile scoliei, este „slujb'a“, singurul ceren de activitate spre care se indreptéza intielegintia nôstra este: servitiulu publicu. Cerculu acest'a inso este restrinsu, locurile sunt numerate: cei mai multi nu se potu primi si sunt siliti a remané pe d'in afara se marésca numerulu clasei parasitorulu, cari traescu in aseptare fara sé aduca vre unu folosu societatii.

Gr. V.

Giula 3 juniu 1866.

In Nr. 33—496 alu „Concordie“ se publica o corespondintia trimisa d'in Julia, dar nesubscrisa. Corespondintele, dupa ce se silece a misionar' pre nisce ómeni de omenie, se intórec catra unu oficialu comitatensu (d'in cotulu Bichisiului) alu carui parinte e preotu de romanu, si dice că dóra pentru a se face placutu inaintea magiariloru, se lapeda de originea si natiunalitatea sa, si-si bate jocu de ori ce scopu natiunala.

Fiindu că in comitatulu Bichisiulu afara de mine nu este altu oficialu comitatensu alu carui-a parinte sé fie preotu de romanu, sum silitu a crede că spresiunile nedrepte sunt finite a supr'a mea, deci mi ieu indrasnela a dechiará cumca pana ce corespondintele anonimu nu va documentá assertiunea sa, DSA remane unu atacatoriulu cu nedreptulu, si scor-nitoriulu.

Daca DSA crede că vorbesce adeveratu, lu rogu sé binevoiesca a-si subserié numele, ca sé lu potu receré pre calea legei a mi aretá documinte. Sum convinsu că nu acel'a e Romanulu celu mai bunu, care seie sé batjocóresca mai multu pro conatiunatii sei. Scorn-riiloru anonime nu vreu sé mai respundu.

Demetriu Vasarihanu, m. p. ofic. cott.

2) Anestions d'Argent. L'Assurance (Introduction pag. XX.

Cele-a de cari Adunarea legislativa se ocupa acum'a, sunt de putienu interesu pentru tierii nostri. Corón'a aptivitatei acestei sesiuni va fi nesmintitu proieptulu de constitu-tiune, si proieptulu legei electorale. Celu d'antéu lam publicatu intregu, éra d'in proieptulu legei electorali — care are sé treca prin multe modificatiuni, deci — estragemu numai urmatorile:

- Art. 1. Alegerea deputatiloru este directa.
- Art. 2. In fie-care judetiu alu Romaniei vor fi trei colegie electorali.
- Art. 4. Cate la 15,000 locuitori unu deputatu.
- Art. 5. Alegatoriulu e fie-care în Romania, romanu nascutu séu naturalisatu, in versta de 21 de ani, care platesce catra statu contribu-tiune directa de veri ce natura.
- Art. 9. Nu-su alegatori: a) persoanele cu protectiuni straino; b) servitorii; c) interditi; d) falitiu nereabilitati; e) cei osinditi pentru crime séu furtu.
- Art. 11. Eligibilu e veri care nascutu romanu séu impamentenitu (naturalisatiunea cea mare) de ani 25 impliniti, si platesce dare directa catra statu de veri ce natura. —

„Monitoriulu“ a publicatu program'a noului ministeriu, ea contine:

Fara sé fie urmatu vre o diferintia de opiniune intre persoanele cari, in numeru de die-ce, compuneau guvernulu provisoriu si ministeriulu de la 11 Februaru; in urm'a suirei pe tronu a Mariei Sale Principelui Domnitoru, dupa o impreuna constatuire si o intielegere urmata intre acele persoane, Maria Sa a binevoitu a ne chiamá la ministeriu.

Guvernulu remanendu dara mai totu a cel'a, elu va lucrá pentru a asecurá drepturile nôstre si pentru a sustiné pe Alesulu nostru CAROLU I. Avemu deplina convingere că, pentru a ajunge la acestu tielu, natiunea intréga strinsa unita nu va crutiá nici unu sacrificiu.

In privirea trebiloru esteriori, cunóschemu pusetiunea intereselor nôstre; nu suntemu ostili nimenui, si de aceea ne vom silf a intie-tiené relatiunile cele mai bune pe teremulu drepturiloru nôstre. Pe acestu teremu vom cautá a capeta tóta sollicitudinea Inaltei Porti si a poteriloru garantii.

Desvoltarea si intarirea libertatiloru publice si a guvernulu constitutionalu va fi obiectulu silintieloru nôstre celoru mai sincere, si speramu că vom avé totu concursulu d-vóstre intru indeplinirea misiunii nôstre.

Presiedintele Consiliulu: Lascar Catargiu, Ioanu Bratianu, Ioanu Cantacuzinu, Petru Mavrogheni, Constantinu A. Rosetti, Ionu Ghica, Demetrie Sturza.

In nr. trecutulu pomenitamu că conferint'a de Paris intrunuta in caus'a Romaniei a tienutu siedintia in 4 juniu. Totu ce s'a stracuratu pana acú despre acést'a conferintia in publicu, e că Turcia a renoitu cunoscutulu protestu contra Domnitoriulu Carolu I, pretindendu a intervení cu potere armata, dar nu primí invoire, mai alesu reprezentantele Russiei i facú opusetiune mare, dandu a precepte că atunci va intervení si Rusia. Siedint'a se incheia fora de otarire.

Se afirma că Maj. Sa Imperatulu Austriei a primitu scrisóra Domnitoriulu Romaniei adusa de Demetriu Ghica, dar ministriulu de esterne d. Mensdorff primí pre d. Ghica numai ea privatu. — Lui Ionu Ghica inca i se va incredintia misiune diplomatice la cutare curte europeana, se presupune că la Petru-pole, ce de se va adeveri, deminte scirea latita de diarietele nentiesci cumca Inalt'a Sa ar avé de cugetá a trimite la Tiarulu pre bar. Meyenfisch, unula d'in cei trei nemti veniti cu principele.

Consulii fura la Maria Sa do curtenire, legaturele diplomatice cu cabinetulu Bucures-ciloru vor avé de ocandata caracteru oficiosu.

Vienna 7 juniu. (Bursa.) Direptiunea ne-favoritorie ce-si luá burs'a in dilole trecute, o continua cu rapediune de inspaimentatu. Cur-surile urmatórie dovedeseu acést'a: Imprumu-tele de statu cu 5% 48.50, 40; — metalicele cu 5% 53.50, 53.75; — Obligatiunile deszar-cinaroi pamentulu, cele ungureno 61-75, — transilv. 59.50, 60. Ban. temes. 60.75, 61.50 bucovin. 60.— 60.50. Galbenulu 6.23, 6.25. Napoleondori 10.67, 10.69. Imperiali rus. 10.80, 10.85. Argintulu 131.50, 132.50.

*) Nu unulu, doi, si inca si de'n acést'a, ori sé nu scii carele e mai mare de'n ei ori că cu durere sé fi necesitatu a crede, că sierbula e stapenulu . . . Ref.

**) La pretensiunea intielegintiei nôstre, ca si clerulu si mireni si fie reprezentati in comitetulu amministra-toriu alu fondulu relegiunariu, ca adeca acei ce pórtá sarcine pentru sustinerea besericeii vedivere, sé aiba si drepturi in afacerile ei, respunse Epi-scopulu — (ori profesorulu C. Popoviciu, nu scim) — intr'o epistola publica si aspra: nuve ameste-cati in lucruri, care nu satingu ve „mengen Sie sich nicht in Sachen, die nicht zu Ihnen gehören.“ Ce e dara si cine e Beserica? Ce e die-cesa? nu e óra cum am disu mai sus, ori pôte ne-am insielatu? Ref.